

6. Озадовська Л. В., Поліщук Н. П. *Філософський енциклопедичний словник*. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
7. Олексюк О. М. *Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва*: навч. посіб. Київ: Знання України, 2004. 263 с.
8. Падалка Г. М. *Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін*. Київ: Освіта України, 2008. 274 с.

Ороновська Лариса Дмитрівна, Ороновський Анатолій Ігорович
(м. Тернопіль, Україна)

DOI: <https://doi.org/10.37835/AMS-2024-17-18-04-3.05>

УДК 373.3.016:78

Формування інтересу до класичної музики у сучасному середовищі НУШ

Вивчення і трансформація інтересів на особистісному рівні становить чи не найскладнішу проблему в історії і практиці естетичного виховання. Адже інтерес виступає одним із важливих чинників формування свідомості людини, її моральних якостей, естетичних смаків.

У сьогоденні освіта й виховання реалізуються в основному завданні української національної школи: формуванні естетичних інтересів, вихованні духовної культури школярів, які повинні вміти творчо мислити, оцінювати різні життєві ситуації, відповідально ставитися до себе і результатів своєї праці.

Основою розробки педагогічних аспектів музичних інтересів стали наукові праці багатьох педагогів-дослідників (А. Болгарський, Б. Брилін, Н. Лисіна, Н. Морозова, С. Никитюк, Г. Тарасов та інші).

Загальні питання про музичний інтерес висвітлено у дисертаційних дослідженнях таких авторів: О. Бурлина, О. Дем'янчук, М. Румер, А. Сохор, В. Цукерман, Г. Щукіна та ін. Вченими визначено, що інтерес до музики присутній в усіх процесах пізнання, основою якого є – мотивований інтерес.

Мета пропонованої наукової розвідки полягає у популяризації класичної музики як засобу формування музичних інтересів сучасних учнів у навчально-виховному середовищі НУШ.

Класична музика – широкий термін, який вживається для визначення типу музики, що належить до писемної композиторської традиції та наслідує сформовані в XVII – XIX століттях музичні форми і жанри, інструментарій та традиції стилістичного виконання.

Термін "класична музика" використовується:

1. У значенні якісної оцінки (лат. *classicus* – зразковий): музика минулого, що витримала випробування часом та має аудиторію в сучасному суспільстві. Уже сьогодні як класичні сприймаються не тільки перлини "високого" музичного мистецтва, але й найкращі взірці розважальних жанрів минулого: наприклад, вершини французької та віденської оперети ХІХ – початку ХХ ст., вальси Йогана Штрауса тощо. Показовими в цьому сенсі є вислови "класики джазу", "класична естрада" та ін. У стійкій характеристиці Гайдна, Моцарта та Бетховена як віденських класиків також є і певна частка якісної оцінки їхньої творчості як фундаменту для подальшого розвитку музичної композиції. У музичних енциклопедіях таке тлумачення класичної музики, як правило, подається під гаслом "Музична класика" [3].

2. У вузько-історичному та музично-теоретичному сенсі: музика другої половини ХVІІІ ст. – початку ХІХ ст., що традиційно співвідноситься з епохою класицизму. Історично класицизму в музиці передують епоха бароко, а наслідують – епоха романтизму. Центром становлення класичної музики стала Віденська класична школа, завдяки чому в музикознавстві закріпився також термін "віденський класицизм" [3].

Найхарактерніші риси цього періоду – прозорість і ясність, чітке членування музичної тканини на відносно короткі побудови, превалювання гомофонії (на відміну від барокової поліфонії). У творчості композиторів-класиків відбувається становлення класичного восьмитактового періоду, класичної гармонії, становлення сонатної форми та жанрів класичної симфонії, квартету, квінтету та інших жанрів, формується класичний склад симфонічного оркестру (див. також Мангеймська симфонічна школа).

Найяскравіші представники цього напрямку – Йозеф Гайдн, Вольфганг Амадей Моцарт та Людвіг ван Бетховен. Західноєвропейське музикознавство до композиторів-класиків відносить також попередників віденської класичної школи – Крістофа Віллібарльда Глюка, К. Ф. Е. Баха, В. Ф. Баха. До епохи класицизму належать також італійські композитори Муціо Клементі, Луїджі Боккеріні, Луїджі Керубіні, Доменіко Чімароза, українські композитори Максим Березовський, Дмитро Бортнянський та Артем Ведель, польський композитор М. Огінський та інші. Перехідним етапом від класичної до романтичної музики вважається творчість Франца Шуберта [3].

3. У типологічному сенсі – так звана класична музика, що наслідують передусім жанри (наприклад, соната, симфонія, опера і т. д.), принципи композиції (зокрема гармонії, форми, фактури тощо), інструментарій (переважно – інструменти симфонічного оркестру), а також традиції виконання, що формувалися в європейській музиці в ХVІІ – поч. ХХ ст.. У ХХ столітті окремі композитори-академісти (на початку століття – композитори

Нововіденської школи, пізніше – авангардисти) вступають в конфлікт з музичною традицією, шукаючи нових форм музичної виразності, проте гострота таких конфліктів є проявом напруженого діалогу з академічною традицією, в той час, як іншим типам сучасної музики – від поп-музики до джазу такий діалог невластивий [3].

Розрізнення класичної та розважальної музики є відносно недавнім і до певної міри штучним. Власне будь-яка форма музики може належати до тієї чи іншої категорії. Такий поділ можна прослідкувати протягом всієї історії мистецтва, оскільки здавна існувала музика "для танцю і для слухання", або розважальна та обрядова, або серйозна, хоча й обидві мали прикладне значення. На різних етапах історії музичної культури ці категорії набували вагомішого чи меншого значення, однак завжди співіснували, часто відрізняючись ступенем складності форми. Розважальну музику характеризувала певна спонтанність і свобода, а академічна музика більше прив'язувалась до певних правил і підпорядковувалась панівним напрямкам. Сьогодні до розважальної музики відносять (джаз, поп, рок), в той час, як класична наслідує форми та встановлені канони музики [1].

Провести чітку межу між класичною та не класичною (сучасною) музикою не завжди можливо – ті чи інші поєднання надбань різних типів музики характерні багатьом музикантам ХХ ст., як-то Ендрю Ллойд Веберу, частково українським композиторам Івану Карабицю та Олександрю Костіну та іншим.

Яскравим прикладом синтезу академічного жанру та неакадемічного музичного тематизму і традицій виконання став жанр рок-опери, що з'явився в кінці 1960-х років. Своєрідне засвоєння атональності, сонористики, та інших цікавих надбань академічного авангарду демонструють окремі джазові музиканти, як наприклад, Аму Деніо. На межі різних типів музики балансують деякі стилі електронної музики. Попри це, розгляд академічних та неакадемічних музичних жанрів в одному культурологічному та мистецтвознавчому просторі, як серед спеціалістів, так і серед пересічних слухачів поки що виглядає проблематичним [1].

Хронологічна класифікація класичної музики аналогічна літературній. Ця класифікація базується не тільки на стильових рисах музики різних епох, але також за її метою, роллю та місцем її творця-композитора.

Поняття "музичний інтерес" лежить на перетині психологічної мистецтвознавчої та педагогічної наук. Для того, щоб точніше дослідити це явище, для початку охарактеризуємо поняття, які його складають – "інтерес", з точки зору психологічної науки, та його означення "музичний" з точки зору мистецтвознавства та музичної педагогіки.

Інтерес – форма емоційного вияву пізнавальної потреби, що забезпечує скерованість особистості на глибше пізнання дійсності і нових явищ.

Усвідомлювані мотиви – це мотиви, у яких усвідомлюється причина, що є основою вибору дій і вчинків людини. До усвідомлюваних мотивів відносяться інтереси, переконання, прагнення. Основу естетичного, художнього і музичного інтересів складають емоційні процеси, які дають людині естетично неповторну індивідуальну насолоду. Будучи за своєю природою загальнолюдськими, ці інтереси мають яскраво виражений вольовий компонент, активно спрямований на предмет своєї дії.

Процес сприйняття естетичних явищ відбувається через образну уяву і становить для особистості емоційно-оцінну значущість. Згідно із принципом предметної класифікації – музичний інтерес належить до "сімейства" духовного інтересу, до "роду" естетичних інтересів і "виду" художніх інтересів. Однак, крім спільних характеристик, ці інтереси мають суттєву відмінність. Музичний інтерес виступає водночас органічною частиною художнього інтересу, а художній – естетичного. Естетичний інтерес спрямований на засвоєння прекрасного у навколишній дійсності та в мистецтві, художній – на художню діяльність у різноманітних видах мистецтва, музичний – на об'єкти і явища в музичному мистецтві [4].

Особливість інтересу учнів до музики міститься саме у почуттєвому сприйнятті музики. Відомо, що почуттєве сприйняття музики пов'язане із відповідними емоціями, а не з поняттєвою інформацією. Цілеспрямований розвиток емоцій учня може сприяти неусвідомленості музичної потреби, яка виявляється як реакція на емоційно неусвідомлену привабливість музики. Інтерес до музики у плані чуттєвого пізнання нерозривно пов'язаний з мисленням, має мотиваційну спрямованість, супроводжується емоційним відгуком. Він включає процеси порівняння, співвіднесення певного музичного твору з типовими еталонами, які зберігаються в пам'яті. Добре знайомі музичні твори сприймаються на стереотипній основі, швидко й упевнено (як легко впізнають букви). Знайомі музичні твори сприймаються відразу (симультанно), малознайомі – структурно розгорнуто, поетапно (сукцесивно).

Музика із самого початку охоплює значну сферу психіки учня та викликає суб'єктивну оцінку певної якості музики і тільки потім спрямовується в аналітичну, інтерпретуючу культурну сферу здібностей і смаків [2].

Саме усвідомлення музичної потреби виступає у вигляді музичного інтересу, який стає спонукальним фактором до подальшої музичної діяльності. Тому збагачення музичного досвіду, накопичення музичних вражень від творів, близьких учням за змістом, має бути різноманітним за тематикою і жанрами.

Проаналізувавши змістове наповнення програми "Музичне мистецтво" під авторством Л. А. Кондратової, можемо констатувати, що у тематиці уроків досить часто планується вивчення академічної музики, зокрема відокремлюються поняття академічна, народна та аматорська музика. Окремими темами вивчаються жанри, які властиві академічній музиці: соната, симфонія, концерт, опера та інші. У змістовому наповненні уроків за програмою, заплановано вивчення кращих зразків академічної музики, пропонуються цікаві методи, які розвивають інтерес до академічної музики, а саме метод – проектів. На кожному темі уроку є відповідний проект, який виконують діти за допомогою учителя, або самостійно. Пропонуються цікаві прийоми роботи з дітьми зокрема, робота в групах, творчі завдання, ведення музичного словничка.

Підсумовуючи, зазначимо, що для того, щоб у дітей формувалася стійкий інтерес до академічної музики не достатньо лише слухати багато академічної музики. Тому що ця музика подається у записах, без "живого звучання" (виконавської демонстрації, показу). Саме тому, для школярів потрібно частіше влаштовувати творчі заходи, запрошувати академічних виконавців у школи, організовувати відвідування концертів у залах філармонії, театрах тощо.

Література:

1. Бондаренко А. *До проблеми термінології у класифікації популярної музики за жанрами, стилями та напрямками*. [Текст] Режим доступу: https://aib.at.ua/publ/do_problemi_terminologiji_u_klasifikaciji_populjarnoji_mu_ziki_za_zhanrami_stiljami_ta_naprjamkami/.(дата звернення 17.11.2023р.)
2. Дем'янчук О. М. *Формування музично-естетичних інтересів учнів загальноосвітньої школи*: дис. ... д-ра пед. наук. К., 1995. 368 с.
3. *Музика епохи класицизму або музика класицизму – академічна музика XVII–XVIII століття*. / Вікіпедія. [Текст] Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>. (дата звернення – 15.11.2023р.)
4. Якименко С.І., *Естетичний інтерес як педагогічна проблема інтегрованої технології*. / [Текст] Режим доступу: <http://studentam.net.ua/content/view/7598/97/>.(дата звернення – 15.11.2023р.)